

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

HERTHA

TIDSKRIFT FÖR DEN SVENSKA
KVINNORÖRELSEN
UTGIVEN AV FREDRIKA BREMER-FÖRBUNDET
❖ REDAKTÖR: ELLEN KLEMAN ❖

ÅRGÅNG 5

HÄFTE 12

1918

Äkta
VADSTENASPETSAR

till utstyrslar och presenter. Stort urval.
Bäst och billigast.

SVENSKA SPETSDEPOTEN,

Grevturegatan 34 A. I, kl. 10-6.

A. T. 402 04

(Andra huset från Linnégatan.)

Advokaten EVA ANDÉN

JURIS KANDIDAT

KVINNLIGA JURIDISKA BYRÅN

LILLA VATTUGATAN 14¹ vid Brunkebergstorg
RIKS 75 76 ALLM. TEL 183 36

Testamenten, bouppteckningar, arvsutredningar, äktenskapsförord, familjerättsaker, juridiska uppdrag av alla slag. Även skriftliga förfrågningar besvaras.

En populärvetenskaplig tidskrift av högsta rang!

VETENSKAPEN och LIVET

"En utmärkt tidskrift". (N. D. A.)

"En trevlig populärvetenskaplig tidskrift." (D. N.)

Årg. 1918. 6 häft à 1:75.

"En bra populärvetenskaplig tidskrift." (G. M. P.)

"Ett innehållsrikt vetenskapligt magasin." (A. B.)

HUGO GEBERS FÖRLAG

A.-B. Nordiska Kompaniet.

Textilavdelningen Thyra Grafström, Stockholm.

Permanent utställning av färdiga och påbörjade arbeten samt material. Råd vid inredning av våningar m. m.

Undervisning

i Italiensk spets- och annan konstsöm.

Ständigt på lager därtill hörande material.

Svensk, Fransk och Bömisk Spetstråd. Rikhaltigt urval av Spetsmönster.

Ledig annonsplats

Telefon
539
Malmö

Perslow's

**SIDEN- &
MANUFAKTUR-
AFFÄR**

Alltid nyheter i största urval

HERTHA

ÅRGÅNG V

15 JUNI 1918

HÄFTE 12

En seger i riksdagen.

Nya tjänster, löne- och pensionsreglering.

Lördagen den 8 maj kommer att stå som en märkesdag i den svenska kvinnans historia. Första kammaren bekräftade då medkammarens en dag tidigare fattade beslut, varigenom bifölls Kungl. Maj:ts av statsutskottet tillstyrkta förslag om rätt för kvinna att utnämnas till rektor vid Högre lärarinneseminariet, kvinnligt folkskoleseminarium och statssamskola, lektor vid högre allmänt läroverk, Högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarium samt adjunkt vid allmänt läroverk. Härmed har det första mera betydande och tillika definitiva steget tagits för de högre statsämbetenas upplåtande åt kvinnor.

I andra kammaren avgjordes frågan utan både debatt och votering, i första kammaren krävdes både det ena och det andra. Inom statsutskottet förelågo nämligen ett par reservationer från högerhåll. Biskop Bergqvist ville utestänga kvinnorna från lektorat vid goss-läroverk och manligt seminarium, hr Strömberg m. fl. ansågo att det kunde räcka om kvinnorna nu jämte fullmakts-tjänsterna vid de kvinnliga seminarier-na finge tillträde allenast till adjunkturer vid allmänt läroverk. De sistnäm-

da ville med andra ord undanhålla även rektorsbefattningarna vid statssamskolorna.

Debatten, som blev en återblick på den lidandets historia frågan haft att genomgå sedan den för tio år sedan blev aktuell, öppnades av reservanterna, vilka talade om sina tvivel på kvinnans förmåga att upprätthålla disciplinen på gymnasialstadiet och sin önskan att reformera i vad de funno vara ett lagom hastigt tempo. Ingen av dem försummade emellertid att uttrycka sin förvissning om kvinnans tillräckliga kapacitet vad den teoretiska undervisningen angår. Då de tillika försäkrade sig icke vara principiella motståndare till kvinnans innehav av lektorat, blev deras position i frågan redan från överläggningens början något svag. Ensamma kämpade de dock icke, och det mest energiska stödet kom från läroverksadjunkten Olof Olsson. Denne kände reservant i frågan inom lärarelönenämnden intygade att kvinnorna icke skulle bli välkomna inom läroverken. Möjligen kunde läroverkslärarnas starka opposition i någon mån bero på kåranda, men i varje fall fanns tillika en levande övertygelse att gossar bäst undervisades av manliga lä-

rare. Sitt motstånd mot reformen stödde han bl. a. på satsen att en kvinnlig lärare aldrig varit pojke och aldrig skulle bli man. Riktigheten av denna sats är visserligen axiomatisk, men som motivering i detta sammanhang lider den av en förarglig svaghet att ingenting bevisa.

Till försvar för Kungl. Maj:ts proposition och utskottets förslag uppstod först ecklesiastikministern, som i ett längre anförande erinrade hur vid alla reformer beträffande kvinnornas samhällliga ställning uppstått en motargumentering av ungefär enahanda beskaffenhet som den nu föreliggande, men att den följande utvecklingen aldrig givit svartmålarerna rätt. Han påpekade också att olika beslut kamrarna emellan i denna fråga kunde komma att vålla vanskligheter för åvägabringande av den därmed förknippade löneregleringen för läroverkslärarna. Efter en del anföranden, däribland ett uppmärksammat yttrande av hr Kvarnzelius till förmån för utskottets förslag, följde hr Tryggers tungt vägande inlägg i debatten. Då 28 § i regeringsformen fick den förändrade lydelse, enligt vilken kvinnor med tillämpning av grunder som av konung och riksdag godkänts, kunna utnämnas till vissa tjänster med kunglig fullmakt, var som bekant hr Trygger huvudmotionär. Den ursprunglige förslagsställaren upplyste att han avsett att bland andra befattningar just adjunkturen och lektoratet vid gossläroverken skulle öppnas för kvinnor. Det gällde nu att i det föreliggande fallet fastställa de närmare "grunderna".

Ett ganska livligt-mennigutbyte upp-

stod om innebörden av grundlagsändringen. Reformens motståndare ville göra gällande att den förpliktade till ingenting alls. Hr Trygger tog emellertid fram sin första motion om ändring av 28 § R. F., motionen av 1905, som väl antogs av första kammaren, men av formella skäl avslogs i den andra. I denna motion uppräknades uttryckligen befattningarna vid de allmänna läroverken bland de ämbeten som skulle göras tillgängliga för kvinnor. Första kammaren hade alltså redan för tretton år sedan givit sitt bifall till samma förslag som nu förelåge.

Debatten avslöts efter att ha pågått i nära två timmar, och vid företagen votering antog kammaren med 55 röster mot 33 Kungl. Maj:ts och utskottets förslag. Departementschefen, utskottsmajoriteten och hr Trygger hade alltså vunnit en gemensam seger, som är ägnad att hos de akademiska kvinnorna och kvinnoframstegets vänner väcka känslor av både glädje och tacksamhet. Man har så mycket större skäl för en glad tillfredsställelse, som den kan njutas alldeles ogrumlad. Det torde komma att lända gossläroverken och de manliga seminarierna till gagn och icke till skada att bland deras lärare kan bli till finnandes en och annan god kvinnlig kraft. Att urvalet blir gott, därför kommer förvisso Kungl. Maj:t att sörja. Den av motståndarna befarade masstillströmningen torde — åtminstone för den mera överskådliga framtiden — förbli ett fantasifoster. Erfarenheten från andra länder bestyrker detta. Det har ej heller varit kvinnornas vare sig önskan eller strävan att göra undervisningen vid

gossläroverken i någon speciellare grad till en kvinnoarbetets domän. Vad man velat uppnå är att de kvinnor som ha håg för undervisning av gossar och manlig ungdom och i övrigt fylla gällande kompetensfordringar icke på grund av sitt kön skola stängas ute från möjligheten till en sådan verksamhet. Till denna synpunkt har även kommit en naturlig avsikt att åvägbringa likställighet mellan kvinna och man med avseende på befordringsmöjligheter inom undervisningens område och då närmast på skolstadiet.

När detta mål nu är nått, uppstår icke blott glädje över framgången utan även en förnimmelse av lättnad att den nog så besvärliga väg, som fört dit, är tillryggalagd. Med vetskap om alla de mödor frammarschen kostat och de motgångar och misräkningar som därunder fått lidas, kunna vi icke underlåta att i det ögonblick, då detta stycke av framåtskridandets väg ligger bakom oss, rikta en särskild lyckönskan till dem som haft ledningen, till styrelsen för Akademiskt bildade kvinnors förening och de akademiska kvinnornas representant i lärarelönenämnden. Alla i detta land, män som kvinnor, äro vi att lyckönska till att ännu en bräsch — och därtill en nog så betydande — blivit skjuten i det manliga misstroendet mot kvinnoarbetet.

De avlöningar som skola tillkomma kvinnor i de nya befattningarna äro genomgående lägre än motsvarande avlöningar för män. Förutom att hänsyn tagits till kvinnas tidigare pensionering, längre livslängd och liknande faktorer,

har för alla manliga tjänsteinnehavare beräknats högre lönebelopp med hänsyn till plikten att försörja familj, vare sig de faktiskt äro familjeförsörjare eller icke. Att åvägbringa någon ändring till kvinnornas förmån har icke visat sig möjligt. Avlöningsbeloppen för kvinnor ställa sig på följande sätt: kvinnlig rektor vid statssamskola 5,000 kr., vartill kommer fri bostad eller ersättning därför; kvinnlig rektor vid Högre lärarinneseminariet och vid kvinnligt folkskoleseminarium 6,200 kr., samt fri bostad eller hyresersättning; till dessa förmåner kommer i det förra fallet ett arvodestillägg på 500 kr., i det senare, under förutsättning av ledning av provårskurs, ett arvodestillägg på 1,500 kr.; kvinnlig lektor vid allmänt läroverk, Högre lärarinneseminariet och kvinnligt folkskoleseminarium 4,800 kr., vartill kunna komma två ålderstillägg å 400 kr. vardera, vid Högre lärarinneseminariet tilläggas ett särskilt arvode av 500 kr.; kvinnlig adjunkt vid allmänt läroverk 3,600 kr., vartill kunna komma tre ålderstillägg, vardera å 300 kr.

Såsom det redan är Herthas läsare bekant har den frågan, vilken här blivit berörd, framkommit som led i en stor löne- och pensionsreglering för statens och kommunens lärarkårer, en reglering som länge varit väntad och synnerligen av behovet påkallad. De nya bestämmelserna ha medfört en avsevärd höjning av folkskollärarkårens lönevillkor. Kvinnlig folkskollärare får nu uppbära

1900 kr. jämte tre ålderstillägg å 200 kr. vardera jämte fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning. Detta innebär en betydlig ökning av avlöningsförmånerna. Den rationella tillämpning av familjeförsörjarprincipen, som lärarlönenämnden föreslagit för folkskollärarkårens vidkommande, har emellertid den kungl. propositionen frångått, och de manliga lärarna få nu över lag högre lön än de kvinnliga. De senare ha alltså fått ge vederlag för sina förbättrade löner.

Småskollärarynnornas ekonomiska ställning har undergått en välbehövlig förbättring. Begynnelselönen är 1,200 kr. med tre ålderstillägg å 150 kr. vardera jämte fri bostad och bränsle eller motsvarande ersättning. Härigenom har denna kår kommit i en helt annan ställning än förut och ser sig nu befriad från att, såsom förut ofta skett, kämpa hårt men förgäves för en människovärdig tillvaro.

Sämst tillgodosedda i den stora löne-regleringen synas övningslärarna ha blivit eller åtminstone vissa grupper av dem. För dessa återstår måhända att snarast möjligt söka rättelse. Bland de vanlottade grupperna befinna sig teckningslärarinnor vid realskolor.

Frågan om de kvinnliga lärarnas pensionsålder har varit mycket diskuterad i samband med förberedelserna av lönerogleringen inom olika kommittéer. Flera kvinnosammanslutningar hade uttalat sig för 60 år, såsom varande det bästa resultat som för närvarande kunde uppnås. Detta önskemål har nu genom riksdagens antagande av den kungl. propositionen blivit verklighet. Visser-

gen lär enligt uttalande i statsutskottets utlåtande frågan om pensionsåldern för de statsanställda lärarnas vidkommande ännu behöva bli föremål för behandling av riksdagen, men i princip och realitet torde väl saken få anses klar. De kvinnliga lärarna komma alltså icke att nödgas avgå vid en alltför tidig ålder, medan de ännu ha mycken arbetskraft obrukad. Att Kungl. Maj:t och riksdag även i detta fall visat sig tillmötesgående mot kvinnornas önskingar har väckt uppriktigt tillfredsställelse.

C. S. A:s nya praktiska kurs. Centralförbundet för Socialt Arbete, som under årens lopp anordnat kurser i olika grenar av praktiskt socialt arbete, börjar i oktober sin sjätte utbildningskurs av detta slag. Kursen är ämnad att lämna utbildning åt unga kvinnor som vilja ägna sig åt bostadsinspektion, fosterbarnsinspektion eller annat barnavårdsarbete, intressekontor eller socialt arbete vid industriella verk, arbetsförmedling, vicevårdskap i hus för mindre bemedlade m. m.

Kursen fördelar sig på tre terminer, höstterminen 1915 från 1 oktober till mitten av december samt vår- och höstterminen 1919 med en sommarferie på cirka 6 veckor. Kursavgiften är 350 kr. med ett mindre tillägg, ej överstigande 10 kr., för undervisningsmaterial i kemi och fysiologi. Kursledare blir C. S. A:s byråföreståndarinna fru Karin Fjällbäck-Holmgren.

Ansökan om deltagande i kursen skall senast 1 juli insändas till Centralförbundets för Socialt Arbete styrelse, Lästmakaregatan 6, Stockholm.

Regeringens förslag till sanitär lagstiftning inför riksdagen.

Lagutskottet hade i huvudsak tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag till lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar. Reservationer hade emellertid avgivits av herr Rogberg m. fl., som yrkade att den, som enligt vad i lagen om lösdrivares behandling sägs, varnats eller häktats samt kunde misstänkas vara behäftad med smittosam könssjukdom, skulle anmälas hos tjänsteläkare, samt av herrar Dahl och Hammarskjöld i fråga om vissa modifikationer uti läkarnas anmälningsplikt.

Vidare hade lagutskottet, till vilket även remitterats en av herr A. Petrén väckt motion med hemställan om strängare bestämmelser i fråga om vissa former av provokation till otukt, tillstyrkt Kungl. Maj:ts förslag till ändringar uti strafflagen jämte de av herr Petrén föreslagna bestämmelserna. Reservationer hade avgivits av greve Spens m. fl., vilka yrkade att åtal i fråga om överförande av smitta, varom sägs uti 14 kap. 21 § mom. 1, 2 ej må av allmän åklagare anhängiggöras utan angivelse av målsägande, samt av herr Rogberg m. fl., vilka yrkade avslag å av herr Petrén föreslagna bestämmelser i fråga om provokation.

Andra kammaren biföll utan debatt utskottets förslag.

Vid behandling av regeringens förslag till lag angående åtgärder mot utbredning av könssjukdomar uti första kammaren talade herr Dahl för herr Rog-

bergs m. fl. reservation angående läkarbesiktning av vissa lösdrivare. Det hade invänts att en sådan bestämmelse vore ägnad att på omväg återinföra reglementeringen, men ansåg herr Dahl det vara synnerligen betänkligt att låta de yrkesprostituerade stå utanför det sanitära tvångsförfarandet. Då talaren förnummit att formella skäl hindrade att reservanternas förslag upptoges till proposition, föreslog han i stället att till en paragraf av lagförslaget måtte fogas ett tillägg om läkarbesiktning av personer som dömts för lösdriveri. I samma riktning yttrade sig herr v. Sydow, under det civilministern samt herrar Petrén, Alexanderson och Swartz, vilkens anförande synes hava varit avgörande, försvarade regeringsförslaget och påvisade att ett samband fanns mellan reservanternas förslag och den gamla reglementeringen. Härefter bifölls utskottets förslag med 66 röster mot 57, vilka tillföllu reservanternas.

I fråga om läkares anmälningsplikt för det fall att patienten avbryter behandlingen begärdes ordet av herr Dahl, som ansåg en sådan bestämmelse om anmälningskyldighet för obillig. Civilministern försvarade regeringsförslaget och gjorde gällande att anmälningsplikten i förevarande fall skulle komma att tillämpas med varsamhet. Med 68 röster mot 41 beslöt kammaren att bifälla utskottets hemställan.

Vid behandling av Kungl. Maj:ts för-

slag till ändring uti 14 kap. strafflagen talade greve Spens om sin reservation i fråga om den fria åtalsrätten, vilken utgjorde en allvarlig fara för intrång å ett synnerligen ömtåligt område, där det kunde vålla större lidande än samhället synes böra ålägga. Civilministern erinrade därom att i utlandet, där man stadgat straff för dylika brott, hade man ansett sig böra stadga åtalsrätt utan målsägandes angivelse. Efter en knapp timmes debatt bifölls reservanternas förslag och den fria åtalsrätten avlogs. Herr Petréns motion om skärpta bestämmelser mot provokation avlogs med 62 röster mot 50. Övriga delar av utskottets förslag bifölls utan debatt.

Då kamrarna i fråga om åtalsrätten stannat i olika beslut förestår uti denna punkt sammanjämkning.

I och med antagandet av regeringens lagförslag, däruti, som vi veta, ingår reglementeringens fullständiga avskaffande, har i fråga om lösningen av det stora samhällshygieniska problemet tagits ett viktigt steg framåt, betydelsefullt framför allt därigenom att riktlinjerna lagts på en grundval av helt annan bredd än förut och med bestämmelser som komma att verka på ett vida mer allsidigt sätt. Så vitt man nu kan döma. Huvudsynpunkterna äro visserligen icke främmande för äldre svensk åskådning, utan kunna spåras långt tillbaka, ända till 1700-talet, då de första famlande försöken gjordes att efter mera allmänna grunder söka komma till rätta med det allvarliga samhällsspörsmål som förelåg uti de veneriska sjukdomarnas sociala faror. Klarare framträdde dessa principer på 1800-talet, då det

kungliga cirkuläret av den 12 juni 1812 gav upphov till de kända besiktningarna på landsbygden vid utbruten sjukdom av denna art och då det gällde hushåll och hela byalag utan hänsyn till kön och samhällsklasser. Redan vid 1815 års riksdag beslöto rikets ständer att en avgift från varje mantalsskriven person skulle utgå för att i varje län användas för bekämpande av ifrågavarande sjukdomar, och denna avgift kvarstår ännu i form av sjukvårdsavgift på våra debetsedlar. Med avseende å insikten om nödvändigheten av den kostnadsfria sjukvården på detta område hava svenskarne varit ett föregångsfolk. En livlig verksamhet i avseende å de veneriska sjukdomarnas bekämpande förete de första årtiondena av förra århundradet uti cirkulär, nådiga brev och instruktioner inom sjukvården. Först år 1839 slog man i Stockholm och längre fram i andra städer in på den ginväg som det franska systemet erbjöd att genom att söka göra prostitutionen ofarlig — *assainir la prostitution* — och sålunda föga inkommodera andra medborgare, bekämpa de veneriska sjukdomarna. Detta system har alltsedan och i mera utvecklade former intill nu varit härskande hos oss. Man har till och med varit inne på den tankegången — en tankegång som alltemellan yppar sig och även så gjort vid den diskussion som i pressen och annorstädes föregått det nu antagna lagförslagets framläggande inför riksdagen — att även hos oss kaserner prostitutionen uti särskilda lokaler, varom på sin tid Svenska Läkaresällskapet belöning av tvenne prisskrifter uti sådant syfte vittna. Detta system har som be-

kant icke haft stöd i svensk lag — och ännu mindre hädanefter — men väl i somliga andra länders.

I och med statsmakternas beslut vid innevarande riksdag är denna ståndpunkt helt övergiven, de "välska seder-na" stå inför sin utvisning, det historiska sammanhanget med äldre svensk åskådning återknytes, det samhällseliga ansvaret lägges på varje enskild, man och kvinna, rik och fattig, den kostnadsfria sjukvården har utvecklats på ett sätt man ej tänkt sig. Till detta resultat på det socialhygieniska området hava olika faktorer samverkat: våra faders framsynthet, kampen mot de importerade förskämda principerna, en ny rätts-

åskådning med avseende å köns och klassers likställighet inför lag och en helt annan läkarvetenskaplig syn på ifrågasvarande sjukdomar och deras natur.

Är nu härmed allt väl beställt?

Den nya lagen är helt och hållet sanitär och kan som sådan visserligen verka uppfostrande på sitt område, men tager naturligen sikte huvudsakligen på systemet, sjukdomarna, av ett stort och utbrett samhällsont. För att i någon mån råda bot på detta fordras ett insiktsfullt och ihärdigt arbete i stor människokärlek på olika områden av samhällslivet.

Äro vi därtill skickade och villiga?

ANNA HÖJER.

Dyr sparsamhet.

Den Björckska motionen har gått sitt ödes gång genom utskott och kamrar. Tillstyrkt av andra kammarens första tillfälliga utskott och bifallen av kammaren, avstyrkt av första kammarens första tillfälliga utskott och avslagen av kammaren. Riksdagens första kammare vill i n t e i skrivelse till Kungl. Maj:t begära utredning i frågan om statens undervisningsskyldighets utsträckande till att omfatta även den kvinnliga ungdomen.

Skälen för avslaget äro mycket enkla och — på sätt och vis — lättfattiga. Utskottet har icke funnit tiden mogen för flickskolornas förstatligande, och kammaren synes ha funnit hr Lindblads i Närlunda påpekande av att statsfinan-

siella skäl böra bjuda riksdagen att låta sig nöja med de stora anslag den i år redan beviljat för undervisningsändamål avgörande.

Emot den ena motiveringen kan dock ställas frågan: hur och när mognar tiden för statens skyldighet att sörja för flickornas skolundervisning, och mot den andra: när ha utredningar gått i så svindlande fart att samma riksdag, som beslutat en sådan, kommer i finansiell förlägenhet för att bevilja anslag till därur resulterande förslag?

Läroverksöverstyrelsen har några intressanta siffror om de kvinnliga lärjungarna i de enskilda läroanstalterna i jämförelse med lärjungarna vid de allmänna läroverken och vad de, respek-

tive, kosta staten. — Ty som bekant kosta även flickorna staten något, ha gjort det ända sedan år 1874. — Enligt 1917 års uppgifter betalar staten 885,000 kronor till flickskolorna, som räkna med ett antal av 18,830 elever, samt ett belopp av 6,300,000 kronor till de allmänna läroverken, vilkas lärjungantal uppgår till 25,355 (därav dock 1,284 flickor som genom statens samskolor i mindre städer blivit delaktiga i statens omvårdnad).

Man ser att det är pengar som sparas in av staten! Riksdagens första kammarer ser sig endast i tid om för att tillvarata statens ekonomiska intressen.

Nu ställer det sig emellertid så att någonstädes ifrån måste pengarna komma. Eller också kan det inte komma att finnas samma undervisningstillfällen för flickorna som för gossarna. Eller också fortgår flickornas skolundervisning på underbetalt arbete.

Naturligtvis ha inte de fem och en halv miljonerna, som utgöra skillnaden i statens tillskott till den manliga och den kvinnliga skolundervisningen, kunnat komma fram ur enskildas fickor. De dryga utgifter föräldrar göra för sina flickors utbildning, så som det nu är ställt med flickskoleundervisningen, begränsas givetvis till en krets som kan komma ut med dem, och så är det stängt för alla de andra i fråga om högre skolutbildning. Och inte ens dessa dryga skolavgifter, där de kunna göras, förslå till att flickskolorna kunna ge sina lärarinnor skäligt ekonomiskt vederlag för deras arbete. Det räcker icke ens till att tillförsäkra dem ett existensminimum.

Det enkla sakläget är således detta:

kringskurna möjligheter för den kvinnliga ungdomen att förvärva en skolutbildning lika med gossarna och ett på lärarinnornas uppoffringar baserat skolarbete; till trots att föräldrarna sätta till dryga summor för sina flickors skolgång. Men staten sparar miljonerna!

Det händer emellertid att somlig sparsamhet blir dyr i längden. Det är inte alltid hushållning att knipa ihop om pun-gen.

Det finns något som heter att klokt förränta sina kapital och att göra alla tillgångar fruktbärande. Man kan våga påstå att i den stora massa, som hälften av Sverges ungdom, den kvinnliga, utgör, finnas stora nationella tillgångar som det kan löna sig att ta vara på. Skola Sverges män ha så svårt att lära sig att det icke endast är en orätt de göra, då de hålla undan från hälften av nationen fördelar som de tilldela sig själva, den andra hälften, utan att de även i oklok närsynthet misshushålla med nationens medel, då de hålla tillbaka halva folket från utvecklingsmöjligheter och tillfällen att göra sina krafter till fulla brukbara. Det är icke ensidig kvinnosaksynpunkt att påstå att nationalekonomiska värden tillspilloivas, då ett folk icke ser till att på alla händer de pund tillvaratagas som förlänats. Är det av vikt för nationen att offra miljoner på den manliga ungdomens skolutbildning, finnes ingen ursäkt för att den negligerar den kvinnligas eller anser sig ha gjort nog med att stödja den med några hundratusen och så låta det i övrigt gå som det vill på enskilda tillskott och enskildas uppoffringar. Så halvsidigt

främjas icke det allmänna bästa. Och inget tal om att den nivå flickskoleundervisningen höjts till under dessa tider, då den arbetats upp på enskild väg, får tjäna som skäl för att statens enkla och solklara plikt i detta fall undanskjutes. Ofrånkomligt står det kvar, klart för en sund uppfattning, betonat i lektor Björcks motion, framhållet i andra kammarens utskottsbetänkande och av talare i båda kamrarna såväl som av läroverksöverstyrelsen i dess utlåtande i

saken att här föreligger ett verkligt statsintresse, som måste tillgodoses. Den sparsamhetsanda, som här försöker snåla, står folket som helhet dyrt i längden. Det är inte endast möjligheter som därigenom få ligga obrukade, det är massor av kraft som förslites i onödigt tung strävan och som därför inte kan komma fram till resultat som gynnsammare arbetsförhållanden möjliggöra.

ELLEN KLEMAN.

Samhällsrörelsernas rytm.

Efter Rosa Mayreder: Der typische Verlauf sozialer Bewegungen.

Alla sociala rörelser ha haft sin begynnelse inom någon skapande individ, som givit röst och form åt de tysta krafter som förbereda och varsla en rörelses vardande. I regel kan man i en rörelses liv spåra tre olika faser eller åldrar: ideologiens, organisationens och maktens tid, av vilken den sistnämnda förbereder rörelsens upplösning.

Under den första livsperioden utvecklar sig rörelsens idé i sin renaste gestalt. Den är några fås egendom. Den har ännu ej någon yttre auktoritet som genom sin fasthet hämmar och begränsar intuitionens friska flöden, men den har sina apostlar och martyrer, vilka oförskräckt ställa sitt bورا upp mot något vedertaget vara. Den sociala ideologen drives av överpersonligt intresse, ej blott av någon allmänlig so-

cial drift — han ställes ensam utanför familjeband och materiella fördelar, just genom den sociala idé, som driver honom framåt, medan ännu aldrig något djur av social drift lät sig föras ut ur hjorden till annan gemenskap.

Man använder ofta ordet ideolog om den som saknar sinne för fakta, men i ovan angivna arbete brukas termen ej i denna negativa betydelse. Ideologer kunna vara av mycket olika kvalitet, men i ett stämman de överens: de vända sig från det bestående till en i deras inre framsprungen idé om världens omgestaltning. Ideologiens suggestiva värde hindras ej av de villfarelser som kanske beledsaga den från begynnelsen. Urartning inträder först i och med frasen, den formel man vill bibringa andra, utan att man själv tror på den. Den första perioden i en social rörelse

kan ha rum för villfarelser, men ej för fraser. Den människotyp som karakteriserar det första skedet är det kontemplativa, sociala geniet.

Det andra skedet däremot kännetecknas av en annan människotyp, organisationen. Han måste drivas av ideologisk övertygelse, men därtill också av överlägsen insikt i de yttre nödvändigheter som främja idéens utförande i verkligheten. Denna dubbla drivkraft innebär naturligtvis en inre motsättning, som gör att syntesen blott ofullkomligt lyckas. Än blir det de realpolitiska fördelarna, än åter de ideella kraven som starkast präglar förfaringssättet — en tendensskillnad som på sistone bryter fram i sekt- eller gruppbildningar inom rörelsen. Det är i det organisatoriska skedet som reformer genomdrivas, reformer, som visserligen synas alltför ringa i jämförelse med det ideella kravet, men som dock innebära en stor förändring i förhållande till det tröga motstånd som låg i reformens väg. Under organisationsperioden är idén ännu en andlig makt över sinnena, det är den som anger riktlinjen för de realpolitiska strävandena. Dess teori är egentligen till för de intellektuellt skolade, men dess böra talar till alla.

De socialreformatoriska strävandena ha sin styrka i att bevara kontinuiteten (med därav betingad långsamhet i utvecklingen), de revolutionära däremot verka snabbt en omstörtning med därav betingad reaktion. Den hoppar nämligen över den andra fasen i rörelserytmen och störtar sig från ideologiens rakt in i maktens stadium, för att utan anpassning till det bestående driva fram sin

idé. Det förbisedda anpassningskravet måste då ta igen sitt — efteråt. Och dock kräver naturen stundom kriser i och för återvändandet till det normala. Där den reformatoriska kraften ej förmår övervinna en övermäktig korrup-tion, där blir revolutionen oundviklig, enär den genom ett våldsamt mottryck upphäver hindret. "Revolutioner bli omöjliga", säger Goethe till Eckermann, "därest regeringarna äro rättvisa och oupphörligt vaksamma, så att de tillmötesgå med tidsenliga reformer och ej streta emot ända till det nödvändiga blir dem avtvingat underifrån."

I kristendomens gång genom historien kan man på ett mycket uppenbart sätt avläsa de olika faserna i en social rörelses liv. Den skapande person, som begynner rörelsen, gör den andligen betydande, organisationerna rusta den för kampen mot världen, och till sist kommer den taktiska förmågan och förhjälp- per den till makt — en makt bland andra makter i världen. I denna maktens period går den till användande av medel i och för att behålla makten, som sålunda till sist blir idéns arvtagare i egenskap av självändamål. Ty konsekvent maktsträvan utesluter ovillkorligen det stränga fasthållandet vid ideologien. I kristendomens historia se vi de yttersta punkterna, å ena sidan i det avböjande av alla yttre maktmedel som ligger i orden: "Mitt rike är icke av denna världen", å andra sidan i katolska kyrkan, en av världshistoriens väldigaste maktorganisationer.

Makt måste bestämt hävdas i konkurrensen med anden. När en rörelses maktperioder nått sitt imperialistiska

skede, måste därför rörelsen genom sin taktik komma i strid med sin egen ideologi. Idéerna bli till fraser, som ej mera bestämma de maktägandes handlingssätt men väl äro politiskt brukbara som motivskyltar. I världskrigets officiella motivering är det gott om ideella skyltar för maktkamp: alla manas till kampen för kultur och civilisation, ej för marknader och handelsintressen.

Här ställer sig maktens problem inför granskaren. Makten som underlag för fraser — det vill säga före detta idéer som nu blivit gamla rester av framstegsverktyg. Politikern förfar tekniskt med alla rörelser, han känner och beräknar dem, men fordrar icke av dem etiska egenskaper som blotta maktfaktorer icke ha. Skall då all förbättringsverksamhet tjäna sitt syfte blott så länge den håller sig utanför politikens maktfält? Alfred Vierkandt tar upp frågan till behandling i sin "Machtverhältnis und Machtmoral". Han urskiljer därvid två olika maktbegrepp, makt såsom självändamål och makt såsom medel till det godas förverkligande, och han menar att makten såsom realiserad kan underordnas idéen. Rosa Mayreder påvisar det logiskt ohållbara i denna f. ö. mycket lovliga kombination. Naturkrafter kunna icke etiseras, de kunna endast genom teknikens framsteg ordnas och betvingas. Makt är objektivt sett ett slags naturkraft, den betyder helt enkelt ett framgångsrikt behärskande av det förhandenvarande. Etiken betyder tvärtom införande i det bestående av ett högre ideellt krav som ställer sig över varje framgångsintresse. I och med etiseringen upphäves maktbe-

greppet som just riktar sig på det varande eller ock måste uppges. Som maktbegäret från subjektiv synpunkt är ett grundelement, så är maktkausaliteten helt enkelt ett naturfenomen. Dessa två bilda underlaget för allt politiskt spel. Läger man maktkausaliteten in under moralisk måttstock, så ter sig följaktligen historien som en meningslös villervalla. Ty etiken står nödvändigtvis i strid just med de härskande tillstånd som falla in under maktkausaliteten. Från de makthavande utgå de stora sedliga verkningarna i historien, men icke såsom direkt motsats mot maktinnehavandet utan mot förtrycket, maktmissbruket. — På politiskt område ligger framstegslinjen egentligen i detta: att genom inrättningar trygga sig mot maktmissbruk. På detta sätt kan man verkligen tala om att den sedliga nivå, där maktstriden utpekas, politiskt sett höjes därigenom att medlen renas och samvetena skärpas.

Dock kan maktkausaliteten i och för sig aldrig genombrytas. Ty utöver hindrandet av missbruk kan makten ej förbindas med något högre b ör, utom i de lyckliga fall, där själva maktägarens personliga egenskaper representera förbindelsen. I stort sett röjer dock makten ett fördärvande och fördummande inflytande.

Med maktstadiet avstannar själva den sociala rörelsen, ty därvid mister den tendensen att ändra det härskande, som den nu själv representerar. Ju äldre maktinnehavandet är, dess framstegsfientligare blir makten. Dess ideella ursprungsmotiv är förbrukad som formel och föråldrad som instinkt, det

ligger slocknat i frasen. I detta skede får man se sällsamma allianser mellan varandra ursprungligen absolut motsatta riktningar, så t. ex. mellan kyrkan och militarismen. Det förbindande är härvidlag icke idéen, som ingendera maktinnehavaren mera tar på allvar, utan det lika åldersstadiets maktintresse och gemensamma fruktan för nya rörelser, som nu intimt besjålas av mot det bestående riktade etiska idéer.

När en ideologi sjunkit ned till fransens stadium, så måste den genom nya människor få nytt innehåll eller åtminstone en ny form. Den är lik Phenix, som alltid åter föds till nytt liv ur askan av det utlevade och förbrukade.

Också på de sociala rörelsernas fält är därför meningen med döden denna, att allt liv skall bli nytt.

E. F.

Blendasagan och Värendskvinnorna.

I.

Bland de sagor som höra till de mera allmänt kända i vårt land är den småländska Blendasagan. Denna vet berätta om en kvinna, som under ofrid och nöd i landet genom ett raskt och på samma gång kraftigt ingripande räddade sin hembygd från plundring och brand. I olikhet med så många andra traditioner som från släktled till släktled gått i arv till oss efterkommande har denna haft åtskilligt av verklighet med sig. Värends kvinnor ha nämligen sedan gammalt haft åtskilliga rättigheter, varav andra deras medsysstrar i landet varit i saknad, och ha dessa rättigheter, varom vi senare skola erinra, ställts i samband med sagan om Blenda och hennes bedrifter.

Denna saga har berättats på olika sätt av olika författare. Vi skola i den redogörelse vi här lämna för händelsernas förlopp stödja oss på en av de äld-

sta uppteckningarna eller en sådan som under senare hälften av 1600-talet gjordes av regementskvartermästaren Petter Rudebeck och som finnes beskriven i dennes manuskript "Småländska Antiquiteter", förvarat i Kungl. Bibliotekets handskriftsamlingar i Stockholm.

Med en patos och en värme som visar en stark känsla för hembygden och dess minnen påpekar han att Värend "är de rätta stridbara kvinnors och amazoners ursprung; här äro de första ädla sköldmöers upphov, som sätta sig i brudbänk med hjälm och brynja, här är Bråvalla slaktebana, Dunshed och Liljadals begynnelse; här är de danskes största heder borttagen och fallen; här äro de rätte gamla omtalte götiske värn och murar för riket. Om de götiske kvinnors manlighet, härliga bedrifter och tappra gärningar veta alla inländska och utländska skribenter att skriva."

Efter dessa kraftiga satser och efter att enligt dåtida sed ha gjort diverse utsvävningar och utläggningar om göternas manhaftighet, ädelmod och duglighet, övergår han så småningom till skildringen av de strider som vid den tid Blenda ingrep voro rådande i landet. På den förr i Tofta, nu i Tövelsås församling belägna gården Allatorp bodde någon gång i en avlägsen forntid en konung vid namn Alle. Han var en mäktig man och en stark kämpe. På den tiden hade konungen i Västergötland krig med kungen i Norge, som fört mot honom hela Norges makt, men denne Västgötakung hade i sin ordning sökt hjälp hos sin kollega i Småland, vilken också honom "med vart mans barn i Småland, som vapen orkade bära, undsatte". Detta kunde han så mycket mera göra, som han visste sig stå i ett gott förhållande till alla sina grannar. Han lät därför utblotta hela sitt land på krigsfolk. Danskarna begagnade sig av detta tillfälle, och det dröjde icke länge förrän dessa med en större här inföllo i Småland, "förmenandes i männernas frånvaro hela landet kunna skinna, och det under sig bringa, begynnades på att skövla, röva och bränna". De slog sitt läger å ett berg, beläget en fjärdedels mil från det nuvarande Diö, "därest de runt omkring sjön Möckeln och dess vackra öar, all egendom av silver, guld, koppar, boskap och säd till sig bortförde, och av samma rov sig gödde och goda dagar gjorde, havandes en anförare som hette Taxe, vilken en gång när han var drucken och lade sig under berget att sova, föll en gruveligt stor sten ned av berget, och honom så ihjälkrossade att intet ben

av honom kunde upptagas och begravas, ty stenen var allt för stor och är till syna än i denna dag". Rudebeck vet också berättat att allmogen i orten under hans tid kallade detta ställe Saliga gruva, menande det var en lycklig händelse, som där timat. Berget kallades också efter denne befälhavare för Taxåsberg, ett namn som det också allt fortfarande bär.

Av de rövare som gingo ut på strövtåg i den kringliggande nejden var en vid namn Höd. Han kom vid ett tillfälle till en ö, belägen mitt ute i sjön. På denna var en gård eller ett hus beläget, men fanns ingen hemma utan en gammal gumma och en hennes dotter. När de sågo att danskarna anlände, lupo de in i stugan, grepo sina yxor och ställde sig den ena bakom förstugudörren och den andra inne i stugan. När Höd kom i land befallde han genast att all boskapen på ön skulle sammanföras och köras ned åt stranden. Själv gick han med några av sina kämpar upp till stugan, men när han tittade inom dörren till denna fick han ett slag av yxan så att han stupade på fläcken. Den andre som kom efter råkades av samma öde. Även han föll död till marken. När de medföljande sågo detta stannade de utanför, icke vetande huru mycket folk som var inne i huset. När de gjort närmare undersökning funno de emellertid endast tvenne kvinnor i huset. De togo därför mod och foro in med svärd och stänger. Övermakten för de ensamma kvinnorna blev för stor, och de måste sätta livet till, sedan fem av de främmande inkräktarna, därvid anföraren, ljutit döden. Ön har sedan dess

varit kallad Hödsö. Även denna utvisas i våra dagar.

Efter Taxes död måste den danska krigshären tillsätta en annan anförare. Denne hette Tumlingen. Under hans ledning skövlade man nu och brände Virestads, Stenbrohults och Agunnaryds socknar. Under dessa rofferier blevo många småländska kvinnor skändade och dödade. Andra flydde uppåt landet, detta i all synnerhet som ryktet gick att den danske kungen med ännu mera krigsfolk var i antågande. Det var en nöd och ett elände utan like i landet.

Då hände sig att en förnäm kvinna i Konga härad vid namn Blenda samlade en del av sina medsystrar till rådplägnad. Hon erinrade dem om att männen voro borta och att det var kvinnornas skyldighet att gripa in att försvara hem och hård för de fientliga skarornas intrång. Hennes närmaste voro av samma mening, varför Blenda sände budkavel ut i bygden och stämde kvinnorna till sig. Allt det bästa av öl och mat som de hade i sina hus skulle de taga med sig. Den som detta försummade skulle med barn och gods innebrännas. Det var en sträng befallning även denna, men man hade vetskap om att Blenda var en mäktig kvinna, varför man icke annat vågade än rätta sig efter hennes önskemål. På få dagar fick hon samman en hel mängd kvinnor från fem av de närliggande häradena, nämligen Konga, Albo, Kinnevalds, Norrvidinge och Uppvidinge. Ingen ville sig från detta tåg avsöndra, som därom fick kunskap. Hela hopen redde sig nu till motvärn. Endast barn och ålderstigna gummor lämnades hemma vid husen. Kvinnorna samlades i närheten av Gemla, beväp-

rade med yxor, liar och stavar. Från Uppvidinge och Norrvidinge kom en förnäm kvinna vid namn Ramborg med en hel liten armé kvinnor, samtliga väl beväpnade. Under ett helt dygn stannade man sedan vid en plats, som därefter benämnts Kvinneberga, inväntande flera. Där var ett gammalt domaresäte, och tog nu Blenda plats å detta, uppmanande kvinnorna till mod och uthållighet under de händelser som stundade. Hon ”påminde dem om vad evigt beröm de nu inlägga kunde, vilket till världens ända aldrig förgätet skulle varda; och vore nu högsta nöden före att utriva sig och sina små barn utur fiendens öppna gap, och sade ock därtill, att hon ville uppfinna ett bekvämligt råd och anslag att fiendens stora myckenhet ruinera. Hårtill bejakade alla med en mun, önskandes dem aldrig trivas, som något steg rymde eller från hennes råd ginge. När allt så endräktligen var slutat, och med ett oförskräckt hjärta samtyckt, foro de från Gemla till den ort och slätt de funno tjänligast, sitt uppsåt att främja, och slogo sitt läger på den sedermera så kallade Brävalla hed, och det rum som ligger vid den s. k. Sjöredalen vid och på Blädingsnäs, Benesta och Dansjö byars ägor, dit förändes och skaffandes ganska mycken mat och dryck, sändandes fienden bud, som låg två å tre mil ifrån dem, att de icke skulle vidare härja och fördärva landet utan komma till dem, så ville de bliva dem deras kära hustrur, med all hörsamhet gå dem tillhanda, och med ett härligt gästabud, det de tillagat hade på alla gröna platser och i hus. De voro nu så gott som änkor och av sina förre män, som nu länge utrikes varit, alldeles övergivna.” PEHR JOHNSON.

Notiser från bokvärlden.

Jenny Linds triumftåg genom nya världen och senare levnadsackorder av *Sven Dorph*. J. A. Lindblads förlag.

Det Lindbladiska förlaget visar ett direkt intresse för den biografiska litteraturen. Här om är endast gott att säga, det har underlåtenhetssyndats ganska betydligt i det avseendet hos oss och behöver botas på. Det saknas inte värdiga föremål att ta i tu med här hemma, mera än en betydande personlighet väntar sedan länge på den insiktsfulle biografens levandegörande teckning. Man är därför tacksam mot ett förlag, som har ögonen öppna för detta. Genren är emellertid krävande och fordrar särskilda kvalifikationer.

Sven Dorphs bok gör inte anspråk på att ge en full livs- och karaktärsbild av vår stora sångerska. Det begränsande tidsavsnittet, den senare delen av hennes liv från och med Amerikaturnéen, utsluter denna uppgift. Till gengäld har boken det speciella värdet att behandla en del av Jenny Linds liv som av hennes tidigare, större biografier, Holland och Rockstro, lämnats utanför och som därför är skäligen okänd. Och den kommer med en del värdefulla fakta och hittills obrukat material.

Invändningen mot bokens egenskap av livsbild stannar dock icke vid tidsbegränsningen. Det finns andra, tydligen av författaren själv ignorerade faktorer som göra att den inte kan erkännas som en god sådan. Det är inte nog att hitta på en del nytt material och ösa ut det, utan omdömesgill sovring verkar en bok på så sätt tillkommen mer eller mindre skräpkorg. Framförallt fordra tidningsklipp varsam behandling, reporterfantasiën föder sig allt för ofta på löst och banalt sladder som i verkligheten intet har att göra med den bild som biografien genom aktsamt urval ur tillgänglig

tidskrönika och genom intuitivt förstående av personens väsen bör få fram. Hr Dorph har i mycket betydligt överskattat de tidningsklipp som fallit i hans händer — härmed är icke sagt att inte tidningar kunna vara en vinstgruva att ösa ur, vilket boken också till vissa delar lämnar goda bevis på.

Vad som emellertid varit den lömskaste fallgropen för författaren har varit hans brist på intim psykologisk förtrohet med Jenny Linds temperamentsfulla och passionerade natur såväl som vetenskap om vissa för hennes utveckling och liv bestämmande upplevelser. En bredare kunskap om tiden och om då levande betydande människor, vilka Jenny Lind under sin meetorglänssande konstnärsvana kom i beröring med, höra likaledes till de förutsättningar man kan ha rätt att fordra av den som vågar sig på den ansvarsfulla uppgiften att utfylla tidigare biografers teckning av hennes liv. Sådant ersättes icke genom författarens i bra nog stereotypa ordalag gång på gång uttryckta beundran för den stora sångerskan och högtstående människan.

E. K—N.

Boken om Stahregården av *Augusta Katarina Berg*, född von Rosen. Albert Bonniers förlag.

Förf. debuterade för något år sedan med en bok kallad *Från förgångna tider*. Den hade något av verklig poetisk charm, allt för mycket av tankstreck och ledlöshet och verkade avgjort passande för en intimare läsekrets av i stambokskrönikan förfarna aristokratiska släktingar. I *Boken om Stahregården* har förf. vänt sig betydligt mera utåt, till och med till en så vid krets som till speciellt tyskintresserade svenskar. Man und-

rar endast varför detta, så omotiverat, döljes av bokens titel. En åtgärd — titelns hopsättning nämligen — som kommer den hopplost tafatta kompositionen att så mycket mera ohöljt träda i dagen. Stahregården och Stahregårdens historia täcka inte tyskan Else Benedikte Schilers dagbok eller kunna ge namn åt den.

Litet mera plan, om vi få be.

E. K—N.

Ryktet. Roman av *Rosa Fitinghoff*. Svenska Andelsförlaget.

Det är inte illa att komma upp så högt man kan — sedan blir det en annan sak att skalan visar oändliga differenser på vad man kan. Jag ämnar inte gradera, endast fastslå att **Ryktet** är så bra den kan vara på sitt plan. Att den har till och med rent förvånande bra moment och verkar avgjort mera genomlevd och mindre pratad än föregående böcker av denna författarinna.

E. K—N.

I bolsjevismens Petrograd av *Tora Garm*. Aktieförlaget Ljus' förlag.

Författarinnan bedyrar i sitt förord till dessa kaleidoskopbilder från en fermenterande värld att det är bara sanningen och intet annat än sanningen hon förtäljer. Man vill tro henne på hennes ärliga ord och accepterar det fast otröliga.

Det är kalla nerver i denna berätterska, men just tonens aldrig störda lugn ger en egendomlig och verksam relief åt de våldsamt upprörda bilder som draga förbi. Ur ett sjudande och skummande kaos tar hon för en sekund fatt på en person, en miljö, en idébyggnad och skjuter dem under ögonen på oss, ger oss sitt eget ögonblicksinttryck av

den historia som minuterna nu skriva i Ryssland, allt med den goda journalistens skarpa öga och säkra stil.

Vore ej verkligheten så skrämmande verklig, skulle man säga att mera roande äventyrsskildringar får man leta efter. Nu är det med en bävande fråga efter vad som väl skall skapas fram ur allt det brott, allt lidande, alla förvillelser, all tro och entusiasm, allt vansinnigt offrande och allt piskande till döds som den ryska revolutionen sluter om som man lägger bort denna bok.

E. K—N.

Insända böcker.

Hugo Geber: **Blomsterdyrkan och trädgårdskult.** Överblickar och framstötter av *Elen* och *Rolf Nordenstreng*.

Svenska Andelsförlaget: **Från Frankrike fjärde krigsåret** av *Mariha Stjernstedt*. Andra upplagan.

P. A. Norstedt & Söner: **Svenska litteraturens historia.** Häft. 5. — **Lycko-Per** av *Henrik Pontoppidan*. Första delen. Översättning av Anna Ljungberg.

Aktieförlaget Ljus: **I bolsjevismens Petrograd** av *Tora Garm*.

Albert Bonnier: **Boken om Stahregården** av *Augusta Katarina Bergh* f. von Rosen. — **Heliotrop** och några andra berättelser av *Roland Hentzel*. — **Min värld** av *Erik Lindorm*. — **Frumtimmer.** Ett poesialbum av *Ture Nerman*. — **Bland människorna.** Dikter av *Nils-Magnus Folcke*. — **Damunderkläder. I.** Linnesömnad. Med arbetsritningar i hel storlek av *Elise Adelsköld*. — **Gäster och främlingar** av *Anna Lenah Elgström*. Andra upplagan. — **Idéerna i Stabberup** av *Hans Larsson*. **På avigsidan.** Noveller av *Fanny Alving*. — **Teater.** Den svåra stunden. Tre enakter. Modern teater. Synpunkter och angrepp. Av *Pär Lagerkvist*. — **Jean-Christophe. IX.** Den brinnande busken. Av *Romain Rolland*. Övers. av *Louise Åkerman*.

Vi påminna om att Hertha ej utkommer under juli och augusti månader.

Nästa häfte kommer således 1:sta september.

Fredrika - Bremer - Förbundets Kvinnliga Högre Yrkesskola

börjar i slutet av augusti 1918 nya kurser i
beklädnadsyrket.

Högre kursen, minst ettårig, avser att utbilda kvinnliga arbetsledare och yrkeslärarinnor. En *ateljé*, där yrkesutbildning för inträde i den högre kursen kan förvärfvas, står i samband med skolan.

Lägre kursen, tvåårig, avsedd för kvinnlig ungdom med högre allmänbildning, meddelar grundläggande yrkesundervisning i klädningsömnad.

Anmälan till kurserna före 15 juli till Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, Klarabergsgatan 48, Stockholm C., där prospekt erhålles och förfrågningar besvaras.

HERTHA

Tidskrift för den svenska kvinnörelsen, utgiven av **Fredrika-Bremer-Förbundet**.
Redaktör: *Ellen Kleman.*

Förbundsmedlemmar erhålla tidskriften till ett pris av kr. 4:50, varvid prenumeration sker direkt genom **Fredrika-Bremer-Förbundets byrå, 48 Klarabergsgatan, Stockholm.** *Icke-förbundsmedlemmar* prenumerera å närmaste postanstalt eller i bokhandel. Pris för postupplaga: $\frac{1}{2}$ år kr. 6:—; $\frac{1}{4}$ år kr. 3:25; $\frac{1}{3}$ år kr. 1:75. Lösnummer 45 öre. Redaktion och expedition: **48 Klarabergsgatan II, Stockholm.** Redaktionstid: *måndagar, onsdagar och fredagar kl. 1—3.* Allm. T. 48 50, Riks 27 62. Expeditionen: *kl. 11—4 varje söckendag.* Allm. T. 48 16, Riks 27 62.

A.-B. JOHN V. LÖFGREN & Co

Kungl. Hovleverantör

Riks 4 29 FREDSGATAN 3 :-: STOCKHOLM N. J. 50 49

Sverges äldsta, största och bäst
renommerade *specialaffär* i

**Siden- och Ylle-Klän-
ningstyger**

Prover till landsorten sändas *gratis* och
franco.

ANNA BENGTSO NS KAPPAFFÄR

Kullagatan 21

HÄLSINGBORG
REKOMMENDERAS

Riks tel. 1245 & 3245

Kostym- och Kapptyger.

Stort urval.

Beställningar emottagas.

INNEHÅLL

En seger i riksdagen.

Regeringens förslag till sanitär lagstiftning inför riksdagen.

Av *Anna Höjer*.

Dyr sparsamhet. Av *Ellen Kleman*.

Samhällsrörelsernas rytm. Efter *Rosa Mayreder*.

Blendasagan och Värendskvinnorna. 1. Av *Pehr Johnson*.

Notiser från bokvärlden.

För kapitalister, särskilt fruntimmer, har det länge varit ett önskemål att kunna överlämna värden av sina värdepapper och skötseln av sina affärer åt någon person eller institution, som med absolut säkerhet förenade punktlighet och noggrannhet i utförandet av det anförtrodda uppdraget, ävensom prisbillighet. En sådan institution är

Stockholms Enskilda Banks Notariatavdelning

(Kungsträdgårdsgatan 8. Expeditionstid $\frac{1}{2}$ 10—4)

som under garanti av **Stockholms Enskilda Bank** åtager sig vård och förvaltning av enskilda personers och kassors värdepapper.

Exempel 1. Om en person hos Notariatavdelningen deponerar obligationer, inkasserar Notariatavdelningen vid förfallotiderna kuponger och tillhandahåller deponanter influtna medel. Vidare efterser Notariatavdelningen utlottningar av obligationer och underrättar deponenten i god tid, ifall en denne tillhörig obligation blivit utlottad, samt lämnar förslag till ny **placering** av det ledigblivna kapitalet.

Exempel 2. Om inteckningar deponeras hos Notariatavdelningen, underrättar Notariatavdelningen gäldenären därom att räntorna å inteckningarna skola till avdelningen inbetalas, varefter de medel, som inflyta, till deponenten redovisas. Vidare tillser Notariatavdelningen att inteckningarna bliva i vederbörlig tid förnyade. Om en hos avdelningen deponerad inteckning genom underlåten förnyelse skulle förfalla, ersätter **Stockholms Enskilda Bank** därigenom uppkommen skada.

Förvaringsavgift: 50 öre för år per 1,000 kr. av depositionens värde, dock ej under 2 kr.